

Onderwerp

Aanschrijving tot herbouw kerktoren Maranathakerk, Steenbokstraat 86

Programma / Programmanummer
Ruimte & Bouwen / 9210

BW-nummer

Portefeuillehouder
H. Kunst

Samenvatting

De klokkentoren, behorende bij het gemeentelijk monument "De Maranathakerk" aan de Steenbokstraat 86, is gesloopt vanwege de zeer slechte bouwkundige staat ervan. De eigenaar (de Protestantse Gemeente te Nijmegen) weigert nu (ondanks verleende vergunningen, toegekende subsidie en gemaakte afspraken) de toren te herbouwen. Daarmee wordt afbreuk gedaan aan de cultuur/historische waarde van dit monument en is er sprake van strijdigheid met artikel 40 Woningwet en artikel 6 van de monumentenverordening. Eigenaar dient daarom te worden aangeschreven tot herbouw van de betreffende klokkentoren in de oorspronkelijke staat.

Directie/afdeling, ambtenaar, telefoonnr.
G340, Schipperheijn, 3491

Datum ambtelijk voorstel
16 juni 2010

Registratienummer
10.0005724

Ter besluitvorming door het college

1. Eigenaar aan te schrijven tot herbouw van de klokkentoren, behorende bij de Maranathakerk, conform bijgevoegde concept-brief;
2. Mandaat te verlenen aan het hoofd van bureau Bouwrecht en Beleid (G340) om (zonodig), in het kader van de nadere uitvoering van deze aanschrijving, de verbeurdverklaring(en) en aanmaning(en) te ondertekenen, alsmede te besluiten met betrekking tot invordering van de verbeurde dwangsommen.

Paraaf Datum
akkoord

Leidinggevende
K. Donné, G340

Programmamanager
P. Oomens

Programmadirecteur
B. Drummen

Alleen ter besluitvorming door het College

Besluit B&W d.d. 13 juli 2010 nummer: 4.3

- Conform advies
 Aanhouden
 Anders, nl.

Paraaf Datum
akkoord

Bestuursagenda

Gemeentesecretaris
(waarnemend)

Portefeuillehouder

1 Probleemstelling

De Protestantse Gemeente te Nijmegen (PGN) is al enige tijd bezig met de restauratie van de kerk en bijbehorende gebouwen/bouwwerken aan de Steenbokstraat 86. Dit complex is als geheel een beschermd gemeentelijk monument. In verband met de restauratie is in april 2009 een monumenten- en bouwvergunning afgegeven. Bij de controle op 19 maart 2009 bleek echter dat de klokkentoren in een zeer slechte bouwkundige staat verkeerde. De werkzaamheden werden stilgelegd en er werd nader onderzoek verricht door bureau Croes naar de bouwkundige staat van de toren. Uit dat onderzoek, verwoord in een rapport d.d. 10 juni 2009, bleek dat de betonconstructie van de toren (betonrot a.g.v. lekkage en roestende wapening) zeer slecht was. Dat rapport noemde 5 opties, waarvan optie 4 inhield: volledige sloop en herbouw.

Vervolgens werd nog een aanvulling op dit rapport aangeleverd, dat werd besproken tijdens een overleg tussen gemeente en PGN, waarbij wethouder Scholten aanwezig was. In deze aanvulling werd door Croes een nadere veiligheidsanalyse gegeven, waarin de situatie met betrekking tot de toren als onverantwoord wordt aangeduid. Conclusie was dat de toren op korte termijn gesloopt of gestabiliseerd diende te worden. Ook de verzekeraar van PGN drong aan op het spoedig treffen van maatregelen om (letsel)schade (en dus claims) te voorkomen. Tijdens het bovengenoemde overleg heeft PGN daarom aangegeven dat zij voornemens was om de toren te slopen en weer te herbouwen in de oorspronkelijke, technisch en monumentaal juiste, staat (optie 4 in het rapport d.d. 10 juni 2009), ook vanwege de duurzaamheid van deze oplossing. PGN heeft tijdens voornoemd overleg dus een harde toezegging aan de gemeente gedaan. Het aanvullende rapport van Croes is nog voorgelegd aan een constructeur van de afdeling Bouwen en Wonen. Diens advies was eveneens om de toren direct te (laten) slopen, omdat de situatie onverantwoord was vanwege instortingsgevaar. Bij windkracht 5 Bf of meer bestond het reële risico dat de toren om zou vallen op de openbare weg of op bijgebouwen van de kerk zou vallen, met alle gevolgen van dien. Er was dus in feite geen andere mogelijkheid dan sloop en herbouw.

Gelet op het voorgaande werd - in overleg met het kerkgenootschap - op 29 juli 2009 een spoedaanschrijving verzonden om de toren voor 8 augustus 2009 te slopen. Deze termijn werd later nog verlengd tot 14 augustus 2009. De toren is uiteindelijk ook daadwerkelijk gesloopt.

Gezien het vooroverleg en de met PGN gemaakte afspraken, werd in de spoedaanschrijving van 29 juli 2009 meteen al het verzoek gedaan om de klokkentoren vóór 31 december 2009 te herbouwen in de oorspronkelijke (bouwkundig en monumentaal verantwoorde) staat.

Daarmee werd duidelijk gemaakt hoeveel waarde ons college hechtte aan herbouw van de toren.

Om tijd te winnen werd de spoedaanschrijving tevens gebruikt als vooraanschrijving vanwege strijdigheid met artikel 6 van de monumentenverordening. Als de toren op 31 december 2009 onverhoopt niet herbouwd zou zijn, zouden wij PGN desnoods aanschrijven tot herbouw van de toren, onder oplegging van een last onder dwangsom.

Op 14 augustus 2009 werd door PGN een zienswijze op het voornemen tot aanschrijven ingediend. De toon was ineens heel anders. De gestelde termijn tot 1 januari 2010 zou té kort zijn voor herbouw. Het ontging het genootschap ook welke juridische of inhoudelijke verplichting er sowieso zou zijn om de toren te herbouwen. Artikel 6 Monumentenverordening zou niet van toepassing omdat er is gesloopt op basis van een aanschrijving van het college. De toren zélf zou niet als monument zijn aangewezen (en dus kennelijk ook niet beschermd zijn), maar slechts deel uitmaken van het kader waarin het monument (de kerk zélf) aanwezig is. Waarom deze dan herbouwen? De architect van PGN zou de toren oorspronkelijk niet eens hebben willen handhaven in het restauratieplan. Herbouw zou erg kostbaar zijn en PGN stelt dat geld gewoon niet te hebben.

Vervolgvel

2

De klokkentoren behoort - ook volgens de redengevende omschrijving - onlosmakelijk bij het beschermde gemeentelijke monument "de Maranathakerk". Verder maakte de klokkentoren ook onderdeel uit van het restauratieplan van bureau Croes en de daarop afgegeven bouw-/monumentenvergunning en subsidiebeschikking. PGN heeft de toezegging gedaan dat de toren zou worden herbouwd. Financiële redenen kunnen in principe niet in de weg staan aan handhavend optreden.

2 Juridische aspecten

Door de klokkentoren te slopen is het gemeentelijk monument gedeeltelijk afgebroken en dus beschadigd/vernield in de zin van artikel 6 lid 1 monumentenverordening. Er is er dan dus in strijd gehandeld met deze verbodsbepaling, vergunning of niet.

Artikel 6 lid 2 sub a monumentenverordening stelt dat het verboden is om een beschermd gemeentelijk monument, *z nder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van ons college*, geheel of gedeeltelijk af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen, danwel als rechthebbende een van deze gedragingen te gedogen.

PGN stelt dat de (spoed)aanschrijving van 29 juli 2009 in de plaats is getreden van de vereiste (sloop)vergunning van ons college. Op zichzelf hebben ze daarmee een punt. Artikel 6 van de Nijmeegse monumentenverordening noemt, met betrekking tot gemeentelijke monumenten, weliswaar niet expliciet de uitzondering dat g en vergunning is vereist voor werkzaamheden ingevolge een aanschrijving van ons college (zoals bijvoorbeeld w l het geval is in artikel 10 (stadsbeelden en stadsbeeldobjecten) en artikel 15 (identiteitsbepalend objecten) van diezelfde verordening). Dat lijkt echter een fout in de verordening te zijn. Er dus vanuit gaande dat de (spoed)aanschrijving van 29 juli 2009 inderdaad in de plaats is getreden van de vereiste (sloop) vergunning - in de zin van artikel 6, lid 2, van de monumentenverordening, dan nog zou PGN zich hebben moeten houden aan de eveneens daarin opgenomen (impliciete, maar daarom niet minder duidelijke) voorwaarde dat de klokkentoren na sloop weer in de oorspronkelijke staat zou moeten worden herbouwd. D t was namelijk de inzet van het veelvuldig overleg dat heeft plaatsgevonden tussen gemeente en PGN. D t was de afspraak die met PGN is gemaakt en de toezegging die PGN aan de gemeente heeft gedaan. PGN heeft zich dus niet gehouden aan de belangrijkste voorwaarde in de "vergunning" voor sloop van de klokkentoren, namelijk: dat sloop onmiddellijk zou worden gevolgd door herbouw. En in dat geval is ons college ook bevoegd om PGN aan te schrijven tot herbouw van de klokkentoren. Tenslotte: indien de klokkentoren niet wordt herbouwd, wijkt PGN af van de eerder verleende monumenten- en bouwvergunning (d.d. 29 april 2009). Dat is in strijd met artikel 40, lid 1, sub a, Woningwet en artikel 6, lid 2, monumentenverordening. Daarnaast voldoet PGN ook niet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van restauratiesubsidie (december 2008).

3 Doelstelling

Herstel van het beschermd gemeentelijk monument "De Maranathakerk" in de oorspronkelijke staat.

4 Argumenten

Zie hierboven onder 1.

5 Klimaat

Niet van toepassing.

Vervolgvel

3

6 Financiën

Het kerkgenootschap draagt de kosten van herbouw. Deze aanschrijving heeft verder geen financiële consequenties voor de gemeente Nijmegen.

7 Communicatie

Toezending van de aanschrijving aan het kerkgenootschap (en de advocaat). Publicatie besluitvorming in de Brug en op de gemeentelijke site.

8 Uitvoering en evaluatie

Na toezending aanschrijving, de begunstigingstermijn afwachten en vervolgens ter plaatse controleren. Indien geen gehoor is gegeven aan de last in de aanschrijving, verbeurt het kerkgenootschap dwangsommen tot het maximum dat is vastgesteld. Deze zullen vervolgens worden geïnd. Zonodig kan daarna een tweede aanschrijving met een last onder bestuursdwang of een hogere dwangsom volgen.

9 Risico

Er is sprake van een hoog juridisch risico. De juridische basis van de aanschrijving is aanvechtbaar. De rechter zal waarschijnlijk accepteren dat de spoedaanschrijving in de plaats is getreden van de vereiste sloopvergunning. Dat betekent dat we dan niet staande zouden kunnen houden dat PGN zonder vergunning heeft gesloopt. Het is echter de vraag of diezelfde rechter dan vervolgens ook accepteert dat PGN niet heeft voldaan aan de voorwaarde dat de toren na de sloop moet worden herbouwd. Deze voorwaarde is namelijk niet erg expliciet als zodanig in de aanschrijving verwoord. De bedoeling van partijen was echter overduidelijk. De gemeente-advocaat heeft desgevraagd aangegeven dat de gemeente in een eventuele procedure zeker kansen heeft. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat de klokkentoren van de Maranathakerk voorgoed verloren is, als het kerkgenootschap nu niet zou worden aangeschreven tot herbouw. PGN heeft immers al aangegeven dat ze hiertoe niet de noodzaak ziet en herbouw in feite laat afhangen van eventuele financiële steun door de gemeente dānwel een (voor PGN negatieve) uitspraak van de bestuursrechter. Binnen deze context is het aanvaardbaar vast te houden aan de overeengekomen verplichting tot herbouw van de toren en desnoods via een bezwaar en beroepsprocedure het oordeel van de rechter te vragen.